

Bài 5

LẬP KẾ HOẠCH TỔ CHỨC QUẢN LÝ LÂM SẢN NGOÀI GỖ DỰA VÀO CỘNG ĐỒNG

Chu trình lập kế hoạch dự án

Xác định địa điểm có LSNG
Chẩn đoán sơ bộ

Thu thập số liệu thứ cấp
Có liên quan

Đánh giá của người dân
(sử dụng các công cụ PRA)

Thực hiện 2-3 năm/lần

Nội nghiệp

Ngoại nghiệp

Đánh giá của nhà kỹ thuật

- Tính khả thi của những đề nghị/ý tưởng từ người dân
- Chuyên đề nghiên cứu cứu

Thực hiện hàng năm

Điều hoà giữa ý kiến người dân
và nhà kỹ thuật

- Lập kế hoạch
- Thực thi

Đánh giá nhanh hiện trạng cộng đồng

- Các nội dung cần đánh giá
  - Cơ sở hạ tầng/địa bàn
  - Tình hình dân cư
  - Tài nguyên tiếp cận
  - Kinh tế - thu nhập (sinh kế)
  - Lịch sử hình thành
  - Hoạt động (lâm nghiệp, nông nghiệp)
  - Thuận lợi khó khăn
  - ....

Các công cụ:

- Không gian:
  - Sơ đồ xã hội/tài nguyên
  - Lát cắt
  - Sơ đồ di động/xu hướng
- Thời gian:
  - Dòng lịch sử
  - Lịch thời vụ/Lịch hoạt động
  - Phân tích xu hướng

Các công cụ:

- Phân tích xã hội:
  - Nhân khẩu/lao động
  - Giới
  - Sinh kế, phân hạng giàu nghèo
  - Venn
- Phân tích dữ liệu:
  - SWOT
  - Hai mảng
  - Ma trận: cặp đôi/bắt cặp/cho điểm

Phỏng vấn:

Các dạng câu hỏi thường sử dụng khi phỏng vấn:

1. Câu hỏi đóng:

- Một tháng cô (chú) đi vào rừng mấy lần?

1. 1 - 2 lần

2. 3 – 6 lần

3. 6-12 lần

4. KB/KTL

2. Câu hỏi mở:

- Hàng ngày/ tuần cô (chú) thường vào rừng thì để làm những công việc gì?

3. Câu hỏi dẫn:

- Ngoài việc vào rừng lấy măng, rau nải, cô (chú) thường vào rừng làm những công việc gì khác?

4. Câu hỏi gợi ý (mớm):

- Khi đi rừng về, cô (chú) có mang theo củi về để đun nấu chú?

5. Câu hỏi mơ hồ:

- Cô (chú) có thường đi vào rừng không?

Phỏng vấn:

- Phỏng vấn trực tiếp: theo thứ tự thông tin:
  - Từ trực quan
  - Hiện tại
  - Quá khứ
  - Tương lai
  - Suy ngẫm
- Thời gian: 30-60 phút
- Về thu nhập: hỏi các khoản chi trước, khoản thu sau!

Các chú ý khi thu thập thông tin:

1. Đối tượng được phỏng vấn có sẵn sàng hay không?
2. Thái độ trả lời của người được phỏng vấn như thế nào?
3. Thái độ của người phỏng vấn (ghi chép, lắng nghe,...)?
4. Sự sắp xếp những câu hỏi mang tính nhạy cảm về thông tin
5. Thông tin ít nhưng có tính quyết định
6. Thông định tính và định lượng?
7. Những công cụ tổng quát đến chi tiết!

Bước chuẩn bị lập kế hoạch dự án định hướng theo mục tiêu

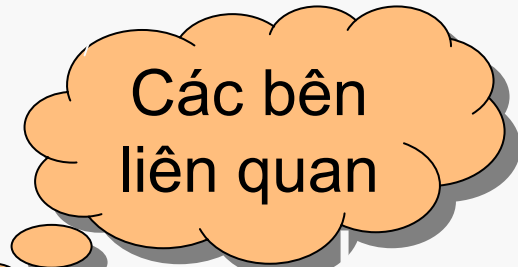
Phân tích các bên liên quan, Venn, SWOT,...

Bắt đầu đa phương
lựa chọn vấn đề

Tổng hợp
vấn đề từ PRA

Phân tích nguyên nhân của
vấn đề: SWOT, 5 Whys,
Cây vấn đề,...

Vấn đề ưu tiên

Các sơ đồ cây

Hệ thống các nguyên
nhân của vấn đề

Mối quan
tâm chung

Phân tích
khung logic

Lựa chọn mục đích
kết quả dự án

Lập kế hoạch dự án
định hướng theo mục tiêu

Các chú ý khi lập và tổ chức thực hiện các dự án về LSNG

- Lôi cuốn tất các bên liên quan trong tiến trình phân tích vấn đề và lập kế hoạch,
- Sử dụng tiến trình *Khung logic*,
- Giám sát tiến độ và các ảnh hưởng hoặc hoạt động quản lý,
- Lập kế hoạch ngay tại địa điểm dự kiến xây dựng dự án/hoạt động.

Các bước trong lập kế hoạch của dự án LSNG

1. Điều tra đánh giá hiện trạng và việc sử dụng
2. Xác định và phân tích các bên liên quan
3. Xác định các vấn đề (issues)
4. Phân tích mục tiêu và chiến lược quản lý
5. Sắp thứ tự ưu tiên cho các giải pháp
6. Lập kế hoạch thực thi
7. Giám sát – đánh giá có sự tham gia

Điều tra đánh giá LSNG:

- Thực trạng về số lượng và chất lượng.
- Ước tính giá trị.
- Vùng rừng có LSNG cần bảo vệ.
- Khả năng tái sinh, cường độ khai thác.
- Giám sát những điều kiện rừng (sinh thái) và đánh giá đa dạng sinh học
- Lôi cuốn người dân vào việc đánh giá
- Đánh giá nguồn LSNG có sự tham gia

Phân tích thành viên, các bên liên quan

- Xác định toàn bộ cá nhân, tổ chức, nhóm liên quan hoặc có ảnh hưởng đến tiến trình dự án,
- Phân tích các đặc điểm chính của các thành viên về chức năng, nhiệm vụ; SWOT và tiềm năng của họ,
- Xác định mối quan hệ giữa các bên: hợp tác, cạnh tranh, mâu thuẫn, xung đột,
- Xác định khả năng đóng góp và hưởng lợi từ dự án của các bên liên quan.

Phân tích tầm quan trọng và mức độ tham gia

Cao

Tầm quan trọng

Tư thương

Khuyến NL
huyện

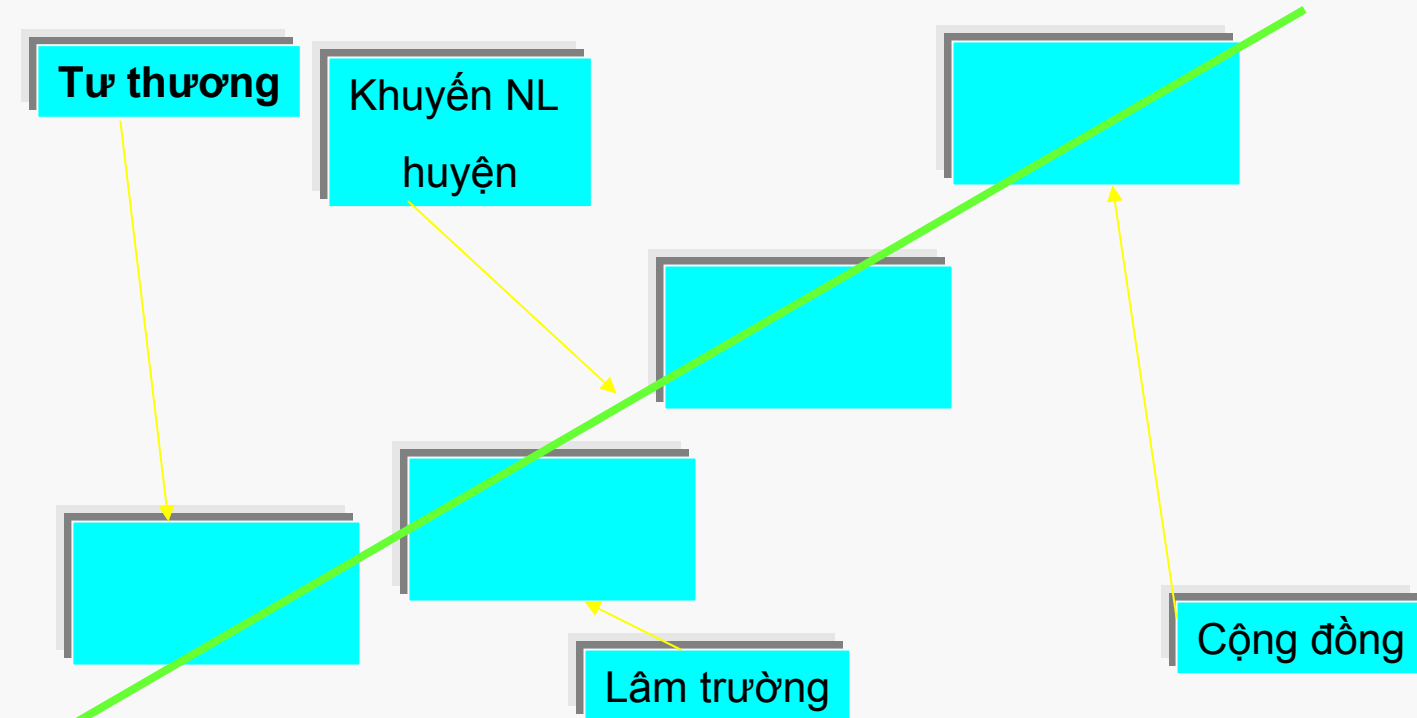
Lâm trường

Cộng đồng

Thấp

Mức độ tham gia

Cao¹⁴

Ma trận quan hệ các bên liên quan

Mối quan hệ	Cộng đồng	C. quyền cơ sở	Khuyến NL	Dân cư bên ngoài	Dịch vụ tư nhân
Cộng đồng		Quản lý	Hợp tác	Mâu thuẫn	Hợp tác
C. quyền cơ sở			Hợp tác	Quản lý	Cạnh tranh
Khuyến NL					
Dân cư bên ngoài					
Dịch vụ tư nhân					

Xác định nhóm loài LSNG quan tâm

Loài	Nhóm tre nứa	Nhóm Nguyên vật liệu	Nhóm dược liệu	Nhóm lương thực	Thú rừng
Nhóm tre nứa		TNứa	Dliệu	Lthực	TNứa
Nhóm N.vật liệu			Dliệu	Lthực	Thú
Nhóm dược liệu				Lthực	Dliệu
Nhóm lương thực					Lthực
Thú rừng	2	0	3	4	1

Xác định vấn đề: - Cây vấn đề

Quản lý rừng
kém hiệu quả

Nhân lực ít   Địa bàn rộng   Xử lý chưa nghiêm   Người dân chưa ý thức

Biên chế ít   Không huy động người dân tại chỗ   Luật chưa cụ thể   Thực hiện luật chưa nghiêm   Nghiệp vụ yếu

Không có chuyên môn   Chủ trương chưa có   Năng lực yếu   Chưa được đào tạo

Đào tạo cách làm việc với dân   Hội thảo để xây dựng chiến lược

Phân tích xác định mục đích đến kết quả

Mục đích

- **Mục đích phải có tính thực tiễn, khả thi nhưng đồng thời cũng phải bao quát để thực hiện tầm nhìn của cộng đồng và các bên liên quan.**

Mục tiêu

- **Mục tiêu phải cụ thể; đo đếm được; có thể đạt được, thực tiễn, có giới hạn thời gian để đạt được kết quả**

Kết quả

- **Kết quả phải được trình bày rõ ràng và phù hợp với mục tiêu của dự án.**

Logic của khung logic

MỤC ĐÍCH

GIẢ ĐỊNH

Nếu đạt được các mục tiêu và các giả định là đúng sẽ có đóng góp lớn cho mục đích cuối cùng

MỤC TIÊU

GIẢ ĐỊNH

Nếu tất cả các đầu ra dự kiến được sản xuất và tất cả các giả định đều đúng, mục tiêu có thể sẽ đạt được

KẾT QUẢ

GIẢ ĐỊNH

Nếu tất cả các hoạt động trong kế hoạch được thực hiện và tất cả các giả định đều đúng, đầu ra/kết quả sẽ được sản xuất

HOẠT ĐỘNG

GIẢ ĐỊNH

	Mục tiêu/ hoạt động	Chỉ tiêu ktra Khách quan	Phương tiện kiểm tra	Các giả định
Mục đích	Lâm sản ngoài gỗ được quản lý tốt hơn	Diện tích rừng có LSNG có chủ đến 2010	Hệ thống giám sát có sự tham gia Có tài liệu tại cơ.	Chiến lược đúng và ổn định
Mục tiêu	1. Nâng cao nhận thức của cộng đồng về giá trị LSNG	100% số hộ dân biết về giá trị của LSNG	Điều tra có sự tham gia: mẫu ngẫu nhiên	Phù hợp với quy hoạch tổng thể của địa phương
	2. LSNG được phân cấp cho người dân quản lý, hưởng lợi	1500 ha rừng và đất rừng được người dân QL và sử dụng	Đánh giá từ bên ngoài. Báo cáo cho dự án	Người dân chấp nhận và đúng với quy định NN
Kết quả	1.1. Người dân nhận thức đúng về LSNG	80% loài LSNG có giá trị được biết	Thăm định ngẫu nhiên	Các lớp tập huấn được thực hiện thành công
	2.1. Rừng được qly dựa vào c.đồng	Người dân quản lý rừng vì hưởng lợi	Báo cáo đánh giá hiện trường	QLý rừng c đồng được thừa nhận
Hành động	1.1.1. Tập huấn về nhận biết và giá trị	20% hộ tham gia tập huấn	Báo cáo tập huấn của cộng đồng	Có cơ chế hợp tác giữa KNL+N dân
	2.1.1. GDGR rõ ràng ngoài hiện trường	Người dân xác định được DT rừng	BC của thôn, Đánh giá hiện trường	Có sự hỗ trợ của trường ĐH Xdựng

Khung logic dự án (thường sử dụng)

Mục đích	Mục tiêu	Hoạt động/ nội dung	Kết quả dự kiến	Thời gian thực hiện
A	A0	A01	A01a	Xx
		A02	A02b	Xx
	A1	A10	A10a	Xx
		A11	A10b	Xx
		A12	A12	xx

Xây dựng kế hoạch hoạt động

Hoạt động	Thời gian	Tài chính, phương tiện/vật tư	Nguồn nhân lực	Chịu trách nhiệm chính
Thu thập tài liệu thứ cấp	17/09-20/10	Thuê xe, giấy đi đường và giới thiệu, bảng nội dung cần, đề cương đã được duyệt,...	Thiêt, Trang, Trâm	Nghĩa, Ty, Chí

Thực hiện kế hoạch

1. Chuẩn bị,

- Nhân lực, thời gian, nguyên vật dụng, tài chính,
- Địa điểm, các thủ tục hành chính,...

2. Lập kế hoạch tại thôn bản

- Tạo cơ hội cho người dân thông và cùng thực hiện,
- Dựa trên tiềm lực của địa phương

3. Giám sát và đánh giá

- Tiêu chí đánh giá,
- Thời gian đánh giá
- Nhân lực đánh giá

Bộ công cụ trong PRA...

Dòng sự
lịch sự

Lịch
thời vụ

Liệt kê
tự do

Sơ đồ
phát thảo

Lát cắt

Xếp hạng
mức sống

SWOT

Chụp ảnh

Phỏng vấn

Ma trận

Ngũ
Qua đêm

Sơ đồ
Venn

Phỏng vấn

Quan sát

V.v...

Nhập cuộc

La cà